

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

UPA2022/110

11. Maj 2021

Mariane Paviasen

Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut Naalakkersuisut peqquneqassasut piffissaq nunatta nunasiatut inissisimajunnaarfiani pisut qulaajarneqassasut, piffissaq pineqartoq Naalagaaffiit peqatigiit nunasiaataajunnaarsitsinissamik piunasaqaataat Danmarkimit malinneqarsimanersut misissuiffigineqassasoq. Qulaajaanissamut suliakkiissummik kikkunnillu suliarineqarnissaanik aalajangiiffigisassamik UKA 2022 Inatsisartunut saqqummiunneqassasoq, suliakkiissullu qinigaaffik naatinnagu aallartinneqassasoq.

(Inatsisartunut ilaasortaq Doris J. Jensen, Siumut)

Siullermik siunnersuuteqartoq Doris J. Jensen Siumumeersoq siunnersuuteqarneranut Inuit Ataqatigiit sinnerlugit qutsavigaarput.

Siunnersuuteqartup ingerlaqqittariaqarnerput tungavilersuutigalugu Danskit naalagaaffiannut ilanngutinneqarsimanerput Naalagaaffiit peqatigiit piunasaqaataat malillugit ingerlanneqarsimanersut attuummassuteqanngitsunit misissuiffiginneqqusilluni siunnersuutaannut Inuit Ataqatigiit sinnerlugit imaattumik oqaaseqarfigissavara:

Naalagaaffiit peqatigiit sorsunnersuup kinguneranik isumaqatigiissusiorsimapput nunat nunasiaataasut nunasiaataajunnaartinneqassasut, sorsunnersuup kingulliup nunatta avammut ammanerusumik ingerlaleranik kinguneqartoq maanna ilisimalersimavarput, taasumammi siuliani annertuumik nunarput avammut mattusimaneqarsimavoq.

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

Naalagaaffiit peqatigiit isumaqatigiissutaanni nunanut nunasiaateqartunut nunasiaatiminnik iperaanissamut assigiinngitsunik pingasunik periarfissiisimapput: Siulleq: Nunasiaatigineqartoq namminersortunngortinneqassasoq, Aappaat: Nunasiaatigineqartoq nunasiaateqartup ilagilluinnagaatut inissinneqassasoq Pingajuat: Nunasiaateqartoq namminersortunngussasoq aningaasatigulli tapersorsorneqarluni.

Naalagaaffiit peqatigiit nunasiaateqarunnaarnissamut isumaqatigiissutaanni periarfissani pingasuusuni, Namminersulivinneq, Naalagaaffimmut ilanngutinneqarneq kisiisa nunatta politikkeriinnut marlunnut qinigassatut saqqummiunneqarsimapput taannalu tassaavoq naappertuutinngilluinnartoq!

Pisinnaatitaaffiit periarfissallu amigartumik saqqummiunneqarsimanerat pissusissamisoortuunngilaq, periarfissarmi Grønlandsudvalgip ataatsimiinerani eqqaaneqarsimanngitsoq tassaasoq Naalagaaffinngorneq aningaasatigut tapersorsorneqarnertalik, suna pillugu periarfissat ilaattut saqqummiunneqarsimannginnersoq eqqoriaannarsinnaavarput, taamannalu siunnersuuteqartup qulaajaavigeqqummagu taperserparput.

Ukiut ingerlanerini inuit pisinnaatitaaffiinik sorlernik unioqqutsitisoqartarsimaneranut tunngasunik misissuititsinissaq pisiariaqarluinnartutut aamma oqaatigineqartariaqarpoq.

Ukiummi ingerlanerini pisimasuni maannamut ilisimalikkagut imaannaanngitsorujussuupput ilisimalikkatsinni taakkartuilaasagutta akuersaarneqarsinnaanngitsut pereersimasut taasinnaasagut ukuupput: Thulemi innuttaasut nunagisaat sakkutooqarfittut atortussanngortinneqarnerata kingorna pinngitsaalillugit nunagisaminnit nuutitaasimani, meeqqat 21-it danskit nunaannut pinngitsaalillugit aallartitaasut pitsaanerusumik ineriartornissatsinnut maligassiuvisunngorsinnaanissaat

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

angorusunneqarsimaneragaalluni, ullunilu makkunani eqqartorneqalersut tassaapput meeqqat angajoqqaavi ersarissumik paasiteqqaarnagit meeqqamik meeravissiannngortinneqarnissaannut atsiortinneqartarsimanerat, minnerunngitsumillu eqqaasariaqarparput meeqqat akuersiseqqaarnagit angajoqqaaviluunniit ilisimatinnguarnagit 13-niit qummut ukiullit naatunaveerlugit atorlulersorneqarsimasut, pisimasut ilungersunangaartut inuit pisinnaatitaaffiagaassut eqqorneqartunut kisimi ikiliinngitsut inuiaqatigiittulli ingerlaniarnitsinni naleqartutut misigisimanissatsinnut tamatsinnut annertuumik eqquinerluttut.

Danskit nunaata ilaattut Nunarput pappiaqqatigut inisseriarlugu piffissami sivisuumi innutaai nunasiaatitut pissusilersorfigineqarsimaneri oqartussaaqataannngitsutut, isumasiorneqartariaqannngitsutut, akuersiseqqaagassaannngitsutut, ingerlatsisoqartarsimanera oqaluttuaavoq piviusoq oqaluttuarisaanermi tujorminartoq naqisimanninnermik annertuumik imalik, naleqassutsitinnut innaarliisoq, ullumikkut ilinniarfigineqarsimasussatut oqaatigineqartut, inuiaqatigiit qulaatiinnarlugit aalijangiisarnerit nunasiaateqarnertut ingerlatsiviusimasut utoqqatserfigineqaannaratik, aningaasatigullu taarsiivigineqarneq kisiat aqputiginagu, ikilerneqarfimminnik katsorsarneqarnissamut ikiorneqarnissamik periarfissinneqartariaqartut isumaqarpugut Danskillu naalagaaffiat annertuumik pisimasuni oqaluttuarisaannitsinni iliuserisimasaminnut akisussaaffeqarput, ilaatigullumi aamma periarfissaq taanna neqeroorutigineqarpoq, taamaattorli ullutsinni atukkatsinnut qanoq innarliitigisimanera sunniuteqarsimatiginera ersarinnerusumik paasisaqarfigisariaqarparput, eqqugaasummi tassaapput inuiaqatigiit, kinguariit nikittarnerinni innarlerneqarsimanermik malugisinnaasuseqartut pisinnaatitaaffimminnik naleqassutsiminnillu paaaffigineqarsimasut ataatsimoortumik pisinnaatitaaffinnik naleqassutsimillu qanoq annertutiginerannik paasitinneqartariaqartut paaavigineqarsimanermik

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

tunngaviannik ilisimaarinnilersinneqartariaqartut, ingerlariaqqinnissamullu periarfissinneqartariaqartut.

1952-imi nunasiaatitut inisisimajunnaarnissatsinnut periarfissaasut tamarmik saqqummiunneqarsimagaluarpata ullumikkut allaanerusumik ingerlaaseqarsimassagaluarnerput eqqoriaannarneqarsinnaavoq, Nuna Namminersortunngortitaq aningaasatigut tapiissutinik ikiorserneqarluni periarfissamik isertuusisoqarsimanera ullumikkut ajornartorsiuterpassuatsinnik anikillisaataasimassagaluartoq isumaliornarpoq.

Sivisuumik nunasiaataareerluta namminersulernissamut piareersarneqarsimanngilagut mannalu tikillugu ingerlaaseq taanna ingerlavigaarput, tassuunnakkut Nunasiaateqartoq pisussaaffimminik naammassinnissimaneranik sumiginnaasimasutut oqaatigineqarsinnaavoq.

Nunasiaateqartup nunasiaatigisami namminiilernissaannut piareersaqatigalugu pisussaaffimminik iliuseqarsimanngilaq, aamma 1979-mi Namminersorneruleratta 2009-miluunniit Namminersorluta oqartuanngoratta.

Nammineersinnaanermik ilitsersorneqarluta Naalagaaffiup Naalagaaffiit peqatigiit inuit pisinnaatitaaffiitut naappertuuttumik suleriaaseqarluni iliuseqarsimagaluarpat pisinnaatitaaffinnik qaangiinerit qulaanni taakkartukkat pisimanavianngikkaluarput, eqqarsartaatsikkut timikkullu ikilikkat ikinnerusimassagaluartut isumaqarpugut.

Misigisimanartarpoq ilitsersorluarneqarsimagaluarutta nammineernissamullu piareersarneqarlualuta ingerlanneqarsimasuugutta ullumikkut peqqinnissaqarfipput ingerlalluarnerusimasinnaagaluartoq, eqqaanngitsoorusunngilakkalu inissiat ilaatigut aserfallareersimasut akeqanngitsumik tunniunneqarmata qujamasuutigissagigut oqarniartoqartaraluartoq, ilumut aningaasanik aserfallatsaaliinissamut

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

atugassanik malitseqartinneqartussaagaluarnersut ilisimangilarput,
pisinnaatitaaffinnik qaangiiginnarluni iliuuseqartarsimasoqarnerata
kingunerisaannik suut allat aamma qaangerneqarsimanersut ersarissumik
ilisimangilagut.

Namminersorluta ingerlalnissamut ilitsersuinerup, Naalagaaffiit peqatigiit inuit
pisinnaatitaaffii maleqqissaarlugit ingerlatsisoqarsimasuugaluarpat Ulluinnarni
inuuniarnermi artorsaateqartut ikinnerusimassagaluarput, ullumikkut
ajornartorsiuterpassuagut annikinnerusimasinnaagaluarput,
oqartariaqarpugullu Danskiteqartut nunaat aningaasatigut akikinaaraluni, inuit
pisinnaatitaaffinnik innaarliilluni ingerlatsimasoq maanna
uppersaatissaqartilereernikuuarput, innarliisarsimanerullu kingunipiluunik
qaangiiniarnermi akisussaaffimmik tiguisoqartariaqarpoq.

Tamakkuupput qulaajarneqarsinnaasunut ilanngunneqarsinnaasut, naggataagut
oqartariaqarpugut Danskiteqartut ajortuinnavinnik pissarsisimanginnatta, nunani
allani kiffaangissuseqarnissamik sakkulersorluni sorsunnerit pisartut uagut
tamanna qujanartumik aqquusaarsimangilarput, nunatta pisuussutai
uumassusillit uumaatsullu oqartusaaffigilersimasatta ilaagaat, taakkunanili
aamma ilinniagassaqarpugut qanoq ililluta pitsaanerusumik
atorluarnerusinnaaneritut tunngasunik.

Peerneqarsinnaanngitsumillu maanna Danskiteqartut nunaanut
attaveqalernikuuvugut, ilaqutariaarpasuuvugut, siunissarlu eqqarsaatigalugu
kingulissatta iluaqutigisinnaasaannik ujartuinerulluta, siulitta
ikilerneqaatigisimasaat ilinniutigalugit suleqatigiinnikkullu annertuumik
anigorniartariaqakkatsinnik peqarnerput ilisimaaralugu
ingerlaqqittariaqarpugut, qulaajaanerlu tassani aqqutissat pingaaruteqartut
ilagilluinnarpaat.

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

Naalagaaffiit peqatigiit inuit pisinnaatitaaffiinik nunatta inuisalu Danskil naalagaaffiannit eqqunngitsumik pineqarsimanermik Misissuisitsiniarnermi siunnersuuteqartup suliaqartitsinissamut piffissaliussaa misissugassaq annertummat periarfissamik sivilunerusumik pisariaqartitsisoqatariaqarnersoq aalijangiiffigineqaqqullugu siunnersuut ataatsimiititaliamut susassaqartumut ingerlateqqipparput.